

Alain Bornain

Éric Fourez

Jef Lambrecht

**Alain Bornain
Éric Fourez
Jef Lambrecht**

**amourable
In de sporen van de Noordzee...
Merci (contre)Facteur! Mail art #8**

Alain Bornain

amourable

Curator
Pierre-Olivier Rollin

Alain Bornain spreekt de voorbijganger direct aan op de gevel van het BPS22 door er de korte zin *Zult u de tijd?* in te krassen. Dit procedé en deze vraag vatten perfect het werk van deze kunstenaar samen. Hij werkt namelijk vaak met uitwissing en stelt vragen over de betekenis van het bestaan.

Sinds de jaren '90 werkt Bornain tegelijkertijd aan verschillende reeksen werken, voornamelijk schilderijen, hoewel hij af en toe in andere media werkt. Hij kaart daarbij thema's aan zoals de tijd, het uitwissen en het spoor, maar ook identiteit, geheugen, overdracht, de eindigheid van de dingen, de dood *in fine*. Elk werk is een kans om na te denken over de onzekerheden van het bestaan. Wanneer hij een kind het woord "amourable" hoort uitvinden, waarbij het "onsterfelijk" bedoelt, maakt de kunstenaar zich dit poëtische neologisme eigen, een onverwachte combinatie van "amour" (liefde) "wat bemind kan worden" en "mort" (de dood) waarbij de a- in het Frans 'niet' betekent en hier dus verwijst naar de eigenschap van niet te kunnen sterven.

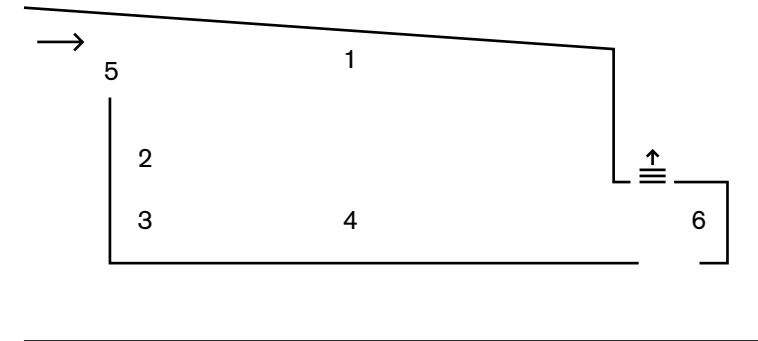

Alain Bornain

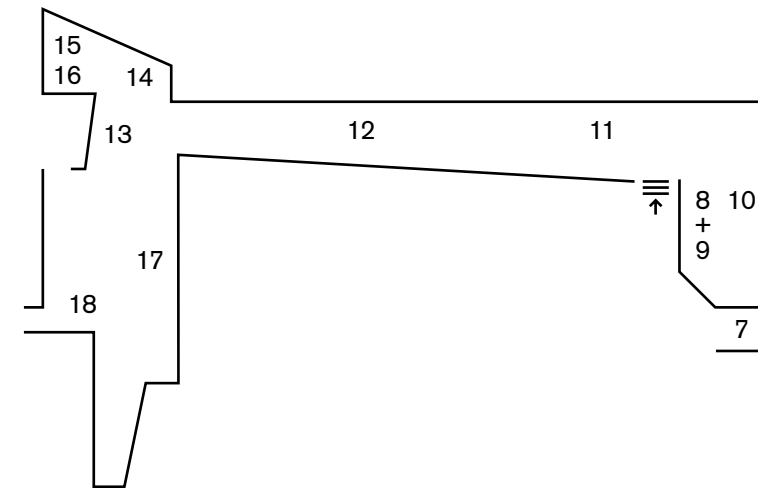
Alain Bornain werd geboren in Genappe in 1965. Hij verhuist naar Charleroi, waar hij woont en werkt. Na een technische opleiding in informatica en robotica, wordt hij schilder als autodidact. Hij wordt al snel bekend in de kunstwereld, wint talrijke prijzen en stelt vanaf de jaren 1990 tentoon in zijn geboorteland, maar ook elders in Europa en de laatste twee jaren ook in China.

Alain Bornain geeft ook les aan de École supérieure des Arts de la Fédération Wallonie-Bruxelles [Kunsthogeschool van de Federatie Wallonië-Brussel], aan ARTS² (Bergen) en de Académie des Beaux-Arts [Academie voor Schone Kunsten] van Charleroi.

Salle Pierre Dupont | Gelijkvloers

Salle Pierre Dupont | 1ste verdieping

1	Blackboards	11	Images [Beelden]
2	Un jour [Op een dag]	12	Carbon paintings
3	L'Écume des jours [Schuim der dagen]	13	Zonder titel
4	Images [Beelden]	14	Greyboard
5	Nous [Wij]	15	Memento
6	Alpha-Omega	16	Still
7	2.500.000.000 secondes	17	Images avérées [Vastgestelde beelden]
8	Assertions [Beweringen]	18	Zonder titel
9	Haïkus	19	Apostrophe
10	Whiteboards		

1 Blackboards

Olieverfschilderijen
2022

Aan het einde van de jaren 1990 stelt Alain Bornain leetjes uit scholen waarop hij enkele tekens aanbrengt tentoon. Hij laat dit voorwerp al snel gaan en begint aan de serie *Blackboards* waarmee hij een eerste erkenning krijgt in de kunstwereld.

Deze zwarte of donkergroene schilderijen van de borden die we in scholen aantreffen, zijn schilderijen; *alles wat zich op het doek bevindt is schilderkunst, of het nu overgeschreven tekens, gebaren of middelen zijn. Alles is uiteindelijk schilderkunst in de traditionele zin van het woord, aangezien het pigmenten zijn die op een doek dat op een kader gespannen is aangebracht zijn.* (Alain Bornain, 2001)

Wanneer we dichterbij het werk en het materiële aspect van het beschilderde oppervlak komen, zien we hoe nauwgezet het gebaar van de kunstenaar is. Die slaagt erin om met een penseel op een mimetische manier de sporen van krijt en het uitwissen ervan met de bordenwisser te recreëren. Het wissen toont het verdwijnen, het geleidelijke vervagen in het niets. De ontbrekende sporen vallen buiten het begrip van de kijker en verwijzen naar de gevoelsmatig beladen herinneringen aan het schoolkind dat we allemaal ooit waren en naar het vluchtige karakter van alles.

Mimesis

Mimesis is een filosofisch concept dat door Plato geïntroduceerd werd in *De Republiek* en vervolgens door Aristotelis verder uitgewerkt werd in de *Poëtica*. Het is een Griekse term die als "imitatie" vertaald kan worden. Het is ook een concept dat eigen is aan de artistieke praktijk. Het spreekwoord "Kunst imiteert de natuur" is een perfecte illustratie van deze notie.

Wij spreken van het paradigma van imitatie, het paradigma van de illusie dat werkelijkheid en representatie verwacht, en dat toonaangevend is in de kunstgeschiedenis sinds de Oudheid. Het belang van imitatie van oude meesters in het leren of perfectioneren van technieken waarmee de realiteit weergegeven kan worden, zoals het perspectief, is hiervan een voorbeeld.

Deze notie staat centraal in het esthetische debat, aangezien de kunstenaar met zijn creativiteit, zijn vermogen om te innoveren en uit te vinden, niet noodzakelijk op zoek is naar het equivalent van de werkelijkheid.

2 Un jour [Op een dag]

Installatie van 1.000 papieren affiches
2006

Na de reeks schilderijen *Blackboards* (1999) creëert Alain Bornain een multimedia serie *Memento* (2003). Deze affiche maakt daarvan deel uit. De gegevens geven de 86.400 seconden van een dag van 24 uur weer. De zeer dicht op elkaar gedrukte digitale tekst creëert een optische vibratie.

De affiche is een materieel spoor van de tijd die voorbij gaat. Elke bezoeker kan er een meenemen en zo deelnemen aan de geleidelijke verkleining van het werk, dat uiteindelijk volledig zal verdwijnen zoals alles. Het werk is dus het spoor van de tijd om te kijken, een spoor van de tentoonstelling om mee te nemen, een spoor van een uitgevoerde actie.

Memento mori

Memento mori is een Latijnse uitdrukking die betekent *Vergeet niet dat je zal sterven* en drukt uit dat het leven kort is. Het *memento mori* is doordrongen van het christendom met de belofte van een leven na de dood en is een vorm van herinnering aan de moraal: we moeten God aanvaarden, de dood aanvaarden, ons ervan bewust zijn dat alles ijdelheid is in deze materiële wereld en wij zullen beloond worden.

In de kunst vindt het concept vooral uitdrukking in de vorm van *vanitas*. Dit is een soort stilleven met voorwerpen die verband houden met deze symboliek van de ijdelheid van het leven: schedel, zandloper, bloemen met hun vluchtige schoonheid of een kaars die opbrandt. Dit soort voorstelling neemt een hoge vlucht vanaf de 17de eeuw.

Hedendaagse stillevens hebben zich bevrijd van het religieuze aspect en zijn veeleer uitnodigingen om te genieten van elke seconde van elke dag, een soort *carpe diem* (*pluk de dag*).

3 L'Écume des jours [Schuim der dagen]

Installatie van 3.000 pockets
2020

De roman *L'Écume des jours* van Boris Vian uit 1947 vertelt het liefdesverhaal van Chloé en Colin. Dit verhaal wordt door de romanschrijver en dichter Raymond Queneau beschreven als *het meest aangrijpende hedendaagse liefdesverhaal*. Dit verhaal met een einde vol ziekte en dood is vooral een onophoudelijke en krachtige lofzang voor de liefde, het leven en de vrijheid.

Van de bladzijden van deze roman heeft Alain Bornain enkel de voornamen van de hoofdpersonages behouden, net op de plaats waar ze in zijn pocketboek aanwezig zijn, de versie waardoor de kunstenaar zo gefascineerd was in zijn jeugd.

De bezoeker mag, als hij dat wil, een van deze boekobjecten meenemen, net zoals bij de affiches.

4 Images [Beelden]

Olieverfschilderijen
2023

Nadat de kunstenaar met het project *Memento* afstand genomen had van de schilderkunst, keert hij er in 2006 naar terug met de serie *Images*, een reeks figuratieve zwart-witschilderijen waarin elk schilderij een fragment van een foto toont en verbergt. Deze foto's zijn reeds bestaande documenten. *Ik heb deze foto's zelf genomen of haal ze uit kranten, oude tijdschriften en dan zet ik ze om in zwart-wit. Ik kies ze omdat ze beladen zijn met betekenissen, spanningen en problemen en omdat ze veel dingen oproepen en vele interpretaties mogelijk maken. Dit zijn "beeldvoorstellingen," wat een logisch gevolg is van mijn werk, een aanvulling op ouder werk. Het gaat over het leven, verwijderen, geheugen, spoor en de identiteit. Wat laten we achter?* (Alain Bornain, 2009)

Later, rond 2020, neemt de kunstenaar dit principe opnieuw op, schildert hij deze beelden en voegt hij er gekleurde schijven aan toe. Deze dialoog tussen een figuratief beeld in zwart en wit en een nieuwe abstractie met levendige kleuren brengt visuele verwarring en verstoort de lezing van het perspectief in het beeld, ook al omdat de kunstenaar verschillende stijlregisters gebruikt (zoals graffiti).

Deze beelden, die opzettelijk geen titel kregen, lijken enigmatisch, aangezien ze niet onmiddellijk geïdentificeerd kunnen worden. We kunnen een hinkelbaan zien, waarbij de bovenkant symbool staat voor het paradijs; beursnoteringen, een weerspiegeling van onze kapitalistische maatschappij; een menigte waarin het individu in de massa opgaat; rode en witte bloedcellen, de pijlers van onze biologische samenstelling; chemische formules van levende materie en kinderen die rondwandelen in een sessie lichttherapie. En dan is er het herhalen van de schijf, de meest volmaakte geometrische vorm die de kleine oneindigheid (het atoom) en de groot oneindigheid (de ster) weergeeft.

5 Nous [Wij]

**Bewegende lichtgevende krant
2010-2024**

Dit heldere digitale scherm toont continu enkele honderden namen en voornamen van mannen en vrouwen van allerlei herkomst. Het zijn willekeurige namen die de kunstenaar op het Internet gevonden heeft en die hij gebruikt om de eenvoudige reden dat ze voor de kunstenaar naar niets of niemand verwijzen en hij de klank ervan mooi vond.

6 Alpha-Omega

**Hout en 24-karaat goud
2024**

De *alfa* en de *omega* zijn de eerste en laatste letter van het Griekse alfabet en verwijzen naar het begin, de geboorte, en naar het einde, de dood. Het feit dat ze met elkaar verweven zijn en met goudkleurige verf bedekt zijn, geeft aan dat deze twee tegenstellingen samen het heilige tonen.

7 2.500.000.000 secondes

**Knipperende neon 2008
2008**

Deze neon toont de gemiddelde levensverwachting van een Europese burger. De binaire afwisseling tussen licht en duisternis, op een ritme dat in seconden berekend is, roept het leven en de dood op. Het is een suggestie om elke seconde die we krijgen volop te leven.

Een secundaire vanitas

Met deze ode aan het leven neemt Alain Bornain opnieuw afstand van de klassieke vanitas en komt hij dicht bij de secundaire vanitas. Christine Buci-Glucksmann heeft dit genre in de hedendaagse kunst als volgt gedefinieerd: *Secondaire vanitas toont dat de tijd voorbij gaat, een zuivere variant van het heden of voortlopend op de vernietiging van de toekomst. We kunnen echter twee vormen van deze vluchtigheid onderscheiden. Een melancholische vluchtigheid, waarbij de dood verinnerlijkt wordt, doordringt in de crypte en het absolute ongeluk van de tijd ervaart als de vervreemding van het Zelf en de vernietiging van het Zijn. En een meer affirmatieve vluchtigheid, lichter meer secundair en meer Nietzscheaans, waarbij de tijd begrepen wordt als eigen aan het leven. Terwijl de vloeibare en transparante tijd voorbijgaat in de onvolmaaktheid van het bestaan.* (Christine Buci-Glucksmann, *Les Vanités secondes*, in: Anne-Marie Charbonneaux (ed.), *Les Vanités dans l'art contemporain*, Parijs, Flammarion, 2005, p. 80)

8 Assertions [Beweringen]

Set getypte documenten op briefpapier van paleizen 2023

Een bewering is een verklaring die als waar voorgesteld wordt. De beweringen van Alain Bornain zijn beknopte, kwantitatieve uitspraken met wetenschappelijke gegevens, statistieken, algemene zaken die de kunstenaar bij het lezen tegengekomen is. Het is zorgwekkende, poëtische informatie over de mens, de natuur, levende wezens in het algemeen en dan het leven, de dood, het universum en de tijd.

Voor het contrast worden deze korte teksten in rode inkt op een typemachine getypt op het briefpapier van luxe hotels.

9 Haïkus

Inkt op briefpapier van paleizen 2020-2023

De haiku is een vorm van Japanse poëzie van enkele lettergrepen en heeft zijn naam gegeven aan deze serie fijn geschetste tekeningen waarin de kostbaarheid, kwetsbaarheid en schoonheid van het leven centraal staat. De motieven zijn getekend met balpennen met punten van verschillende diktes en zien er korrelig uit. Ze doen denken aan het offset-procedé voor drukwerk.

10 Whiteboards

Inkt op vinyldoek 2002 and 2010

Na de serie *Blackboards* (1999) maakt Alain Bornain *Whiteboards* (2000). Net als de borden van Velleda die we in vergaderzalen aantreffen, staan deze vinyldoeken vol met tekst in blauwe, rode en groene inkt, schijnbaar gewist met een groots gebaar.

Het teken is al van vroeg af aan in het werk van Alain Bornain aanwezig, vanaf zijn eerste werken in lyrische abstractie in de jaren 1990. Zijn eerste opleiding (in informatica en robotica) zet hem aan tot programmering, codering. Hij heeft een goed geheugen en een fascinatie voor cijfers, maar ook voor letters, vanuit zijn passie voor het schrijven en lezen.

Wat de keuze voor de gebruikte tekens betreft, kan zijn werk als zelfverwijzend beschouwd worden: *In sommige schilderijen gebruik ik formules uit de wiskunde of informatica, wat doet denken aan mijn basisopleiding, maar ook andere tekens en informatie uit mijn dagelijkse omgeving.* (Alain Bornain, 2001)

11 Images [Beelden]

Olieverfschilderijen
2022

In de gang wordt een serie van zesentwintig portretten gepresenteerd. Alain Bornain heeft aan de hand van een klasfoto een getrouw portret van alle kinderen gemaakt. De weergave van het gezicht van de leerlingen is echter wazig, alsof het vervaagd is door een poging om het uit te wissen. En het uitwissen van het gezicht doet denken aan het wissen uit het geheugen.

Verborgenschap kan leiden tot een raadselachtige, vragende lezing, maar ook tot een lezing met openbaringen, in de zin van een epifanie. Deze onthulling gaat via gevoelens en het innerlijke leven. Wanneer we het fenomeen van de verborgenheid of het verdwijnen aankaarten, betekent dat we het hebben over de vluchtigheid van de dingen. En net zoals alle dingen, verdwijnen wij ook vroeger of later... (Alain Bornain, 2001)

De esthetica van het uitwissen

Hoewel het wel het tegenovergestelde lijkt van de handeling van het schilderen, wat een vorm doet verschijnen, maakt het uitwissen integraal deel uit van het gebaar en het artistieke proces [...] *alle vormen van wissen hebben in de kunst hetzelfde ultieme doel dat hen doordringt en optilt: om een nieuwe wereld te doen ontstaan; verwijderen om meer en beter te zien wat we wegdoen; wegduwen om aan te trekken; verwijderen om toe te voegen; weggaan om te laten gebeuren; deconstrueren of oplossen om opnieuw samen te stellen en op een betere of andere manier te reconstrueren; laten verdwijnen om te laten verschijnen.* (Michel Ribon, *Esthétique de l'effacement: essai sur l'art et l'effacement*, Paris, L'Harmattan, 2005, p. 13)

12 Carbon paintings

Set van carbon transfers op papier gemonteerd op aluminium
2006

Deze serie is gebaseerd op de herhaling van hetzelfde woord, hier de term *image* [beeld], die verborgen is. Carbonpapier, een manier om tekens van een origineel over te zetten, laat op wit papier kleine sporen na, die amper zichtbaar zijn.

13 Zonder titel

Pigmenten op papier en hout
2024

Deze werken tonen slapende kinderen. Een meisje en een jongen. Beelden die een beroep doen op onze herinneringen als kind of als ouder. Een werk dat ook een zekere sereniteit vertoont. Alain Bornain ziet de droom als een leven in een leven, een leven dat een pauze neemt.

14 Greyboard

Grafiet en acryl op canvas
2005

De serie *Greyboards*, waarin *Blackboards* en *Whiteboards* samengebracht worden en die in 2001 aangevat werd, verkent de verschillende mogelijkheden om te wissen en terug te brengen. De tekst, hier het woord *idea*, in grafiet wordt met talrijke lagen witte verf bedekt. Door het oplossen en verstrooien van pigmenten op het doek ontstaat een grijsachtig, troebel *all-over*-effect.

15 Memento

Installatie van 40.000 dobbelstenen
2012

Deze installatie roept het toeval in ons leven op. De vijf zijden van de dobbelsteen zijn mogelijkheden maar ook fragmenten uit het leven: OUBLI [VERGETELHEID] waartegen we allemaal strijden; EXTASE in de theologie of mystiek; PROFIT [VOORDEEL] en MANQUE [GEMIS]; PRESENCE [AANWEZIGHEID], een opeenvolging van tegenstrijdige concepten die het hele spectrum van het toeval in het bestaan bestrijken. "Het toeval — een puinhoop!" schreef Michel Leiris, waarbij hij (...) ons onvermogen om een logica te vinden in de hoogte- en dieptepunten van het menselijk bestaan uitdrukt. (Pierre-Olivier Rollin, Alain Bornain, amourable, 2024) Een zijde wordt blank gelaten, wat tegelijkertijd verwijst naar de afwezigheid en de volgende verrassing die het lot voor ons in petto heeft.

De installatie is opnieuw aan verandering onderhevig in de zin dat bezoekers een dobbelsteen kunnen meenemen.

16 Still

Hout en 24-karaat goud
2016

Het woord *still* in gouden letters verwijst naar *stilleven* (*still life* in het Engels), een genre dat verband houdt met het concept *memento mori*. Het betekent ook *stil*, *stilstaand*, of *nog het leven*.

17 Images avérées

[Vastgestelde beelden]

**Pigmentafdrukken en goudkleurige verf
2023**

Deze serie foto's afkomstig uit het persoonlijke archief van de kunstenaar of van zijn opzoekingen op het Internet, bedekt met goudkleurige verf, toont het beeld van vuurwerk, een bos, bloemen, vlinders, een menigte, de zee, stoelen in de wachtzaal enzovoort.

Goud

Goud, zowel de kostbare materie als de kleur, heeft een symbolisch prestige in de kunstgeschiedenis. We vinden het met name terug in de religieuze kunst. De gouden achtergrond van Byzantijnse iconen benadrukt het goddelijke karakter van het personage of de afgebeelde scene. De heiligheid van het goud wordt ook aangetroffen in de achtergrond van de werken van de Italiaanse primitieven van de 14de eeuw of in de uitbundige decors uit de Barok.

In de hedendaagse kunst wordt goud gebruikt in creaties zoals *Monogolds* (1959-1962) van Yves Klein (1928-1962), doeken die volledig bedekt zijn met bladgoud, soms glad, soms met textuur, wat de fascinatie van de kunstenaar voor dit materiaal aantoont.

18 Zonder titel

**Synthetisch hars en 24-karaat goud
2012**

Deze replica's van het menselijke bekken zijn een samensmelting van de geslachten en hebben zowel mannelijke als vrouwelijke kenmerken. In het hart van deze kostbare botten, essentieel onderdeel van de anatomie, ligt de oorsprong van het leven: bevruchting, waarvan de kostbaarheid wordt onderstreept door de aanwezigheid van goud.

19 Apostrophe

**Tekst
2024**

Wanneer u naar boven kijkt wanneer u aankomt en vertrekt, ziet u de zin "Zult u de tijd?," een vluchtig werk dat op de gevel van het museum uitgevoerd werd door met een sjabloon materiaal dat zich in de loop van de tijd op het beton opgehoopt had te verwijderen.

Éric Fourez

In de sporen van de Noordzee...

Carte blanche
voor Claude Lorent

Scenografie
van Françoise Vandenberghe

Éric Fourez, een schilder die actief is sinds het midden van de jaren '60, heeft deze retrospectieve in samenwerking met de curator en kunstcriticus Claude Lorent vormgegeven, die daarvoor carte blanche kreeg. De retrospectieve brengt een vijftigtal werken bijeen die in een periode van zo'n 40 jaar gemaakt zijn (tussen 1981 en 2023).

Deze kunstproductie wordt gekenmerkt door grote esthetische en conceptuele constanten. Sinds het einde van de jaren '70 vindt Fourez in zijn hyperrealistische monochrome schilderijen van maritieme scènes namelijk het voorwerp, de stijl en het onderwerp die dominant zullen worden in zijn artistieke praktijk. Claude Lorent noemt dit *landschapswerk dat eindeloos hetzelfde maar heel de tijd verschillend is*.

Vanaf 1983 verscherpt hij zijn gezichtsveld en begint hij geleidelijk aan zijn aandacht toe te spitsen op de sporen die door de zich terugtrekkende Noordzee achtergelaten worden. Het resultaat zijn werken die de grens tussen figuratie en abstractie doen vervagen, waarbij lichte grijze sporen achtergelaten worden op een uitgestrekte, perfect witte achtergrond. Doeken die de ervaring van de duur uitdrukken, die herhaald worden maar toch telkens weer anders zijn.

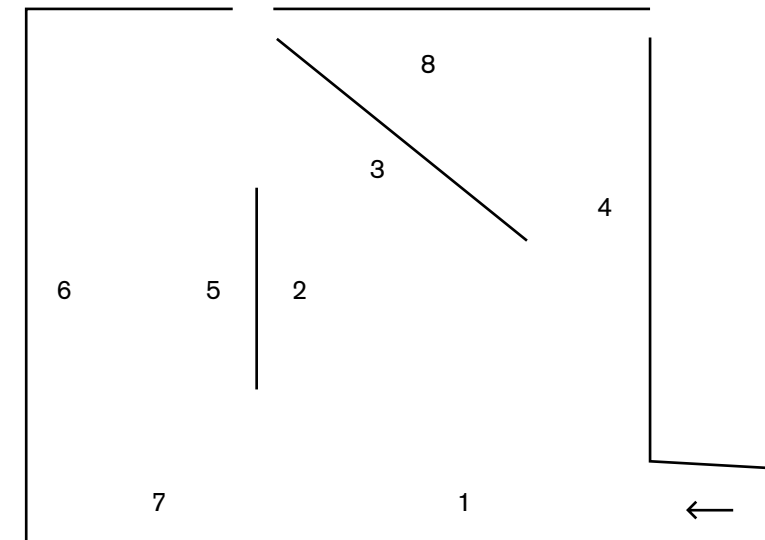

Éric Fourez

Geboren in Doornik in 1946 waar hij nog altijd woont en schildert. Hij heeft lange tijd gewerkt als verantwoordelijke voor de dienst plastische kunsten van de stad en heeft het festival *Art en ville [Kunst in de stad]* en de wedstrijd *Prix artistique de la Ville de Tournai [Artistieke Prijs van de stad Doornik]* opgezet in 1980.

Hij volgt opleidingen over theater, probeert de cinema uit en komt uiteindelijk als autodidact aan het einde van de jaren 70 bij de schilderkunst terecht, in een periode waarin de schilderkunst te kampen heeft met middelen voor technische reproductie om de werkelijkheid nauwgezet te kopiëren om *werkelijk deel uit te maken van een veel ruimer kritisch gedachtegoed. Maar Fourez kiest voor een heel andere weg dan die van het hyperrealisme met de gecondenseerde dramatisering, namelijk een minder conceptuele en meer persoonlijke, een minder demonstratieve en meer intuïtieve weg.* (Pierre-Olivier Rollin, *Éric Fourez, Monographie*, 2024, p. 9)

Grande Halle

1 Sur les traces de la Mer du Nord [In de sporen van de Noordzee], 1983-2023	5 Bleu de toi [Ik blauw van jou]
2 Marines [Zeezichten], 2002-1981	6 L'espace de la blancheur [Witte ruimte], 2020-2023
3 Le même, infiniment [Eindeloos hetzelfde]	7 Seules les traces font rêver [Enkel sporen doen dromen] (R. Char)
4 Le même, différemment [Hetzelfde, anders]	8 Les amis [Vrienden]

1 Sur les traces de la Mer du Nord [In de sporen van de Noordzee], 1983-2023

Het is misschien om het gevoel van eenzaamheid, de immensiteit en het gevaar dat hij in de Egyptische Sahara ervaren heeft terug te vinden dat Éric Fourez graag van november tot februari over de stranden van de Noordzee wandelt. In deze periode van het jaar zijn de kusten van België en Zeeland vaak verlaten. En wanneer de horizon niet in de mist verborgen zit, wordt ze onzichtbaar en is het landschap een monochroom tafereel waarin de schilder blauw, grijs en wit ziet.

Fourez gebruikt dus enkel die drie kleuren, wat resulteert in monochrome tinten, om de sfeer van de Noordzee weer te geven. En die drie kleuren komen overeen met de drie fasen in zijn traject. Vanaf het einde van de jaren 1970 schildert hij de omgeving van de stranden van de Noordzee. Stranden, rotsen maar ook decors of voorwerpen die door de mens gemaakt zijn maar waarin nochtans geen enkele menselijke figuur zichtbaar is. De stijl is realistisch maar Éric Fourez geeft zijn weergaven een monochrome, blauwe tint waardoor de afgebeelde omgeving zijn realiteit verliest.

In het midden van de jaren 1980 begint de kunstenaar grijs en de waas te gebruiken. Hij is dicht bij de kust gegaan, heeft naar beneden gekeken en heeft de sporen van voetstappen van wandelaars gezien. In een paradoxale, typisch schilderkunstige beweging, heeft hij zijn gezichtsveld verkleind, maar heeft hij de picturale ruimte voor de uitgestrektheid geopend. Er zijn geen decors meer en het oppervlak van het doek schommelt tussen oneindige diepte en een veronderstelde vlakke.

Na een tijdelijke metamorfose in zwart op wit voert Éric Fourez een laatste conversie uit naar wit aan het einde van de jaren 80. *Om het zeelandschap opnieuw stilte te geven, zijn eeuwig zwoegen ten opzichte van de mensen, om de kracht ervan met ook het breekbare ervan in schilderkunst weer te geven, moeten we de taal van de kleuren verlaten en binnengaan in het mystieke koninkrijk van het wit.* (Véronique Bergen, Éric Fourez, *Monographie*, 2024, p. 15) De enige sporen die het doek vanaf dan nog vertoont, zijn sporen die door het water en de wind op het zand achtergelaten zijn.

2 Marines [Zeezichten], 2002-1981

Het water is een symbool van het leven, maar ook een dodelijk gevaar. Het kan leven geven, maar ook de dood. Wanneer ik rustig in december in de dichte mist langs de rand van de zee wandel, wanneer ik de zee niet zie maar wel hoor, en ik haar hoor brullen, is het mogelijk dat ik in de seconde erna door haar de dood vind. (...) De kalmte is maar schijn. Soms moeten we het water dat slaapt wantrouwen (...). Maar het water redt ook. In mijn schilderijen zijn zowel de woestijn als de zee aanwezig. (Éric Fourez, 2006)

De Noordzee, land van schilders

Zeezichten zijn een speciale soort landschappen waarin de zee op allerlei manieren afgebeeld wordt. De term kan ook gebruikt worden om naar de afbeelding van strandscenes, boten, rivieren of meren te verwijzen.

In de 17de eeuw kent het genre veel succes. Het wordt vooral aangetroffen op de kusten van de Noordzee, in Holland, waar commerciële navigatie een grote bloei kent en de protestantse iconoclastische doctrines de schilders afstand doet nemen van religieuze thema's. In de 19de eeuw werd het aangetroffen op de doeken van Romantische en Impressionistische schilders.

3 Le même, infiniment [Eindeloos hetzelfde]

2011-2012-2013

Het werk van Éric Fourez is vooral fotografisch. Hij zoekt een spoor op de kustlijn. Een nog vers, vochtig spoor dat nog niet te veel gewijzigd is door de wind. Nadat de schilder zijn onderwerp zorgvuldig afgebakend en op een foto vastgelegd heeft, projecteert hij in zijn atelier het spoor op een leeg doek en begint hij aan zijn reproductiewerk met olieverf.

De kunstenaar toont dit monumentale triptiek om het relatieve karakter van perceptie te tonen: hetzelfde onderwerp (in dit geval hetzelfde spoor vanuit drie verschillende hoeken) kan op oneindig veel verschillende manieren weergegeven worden, afhankelijk van de plaats waar de toeschouwer staat. Éric Fourez be vraagt tegelijkertijd de notie van waarheid door zich de vraag te stellen *wat de waarheid is van een visuele getuigenis, aangezien de werkelijkheid anders lijkt afhankelijk van het gezichtspunt.*

De bezoeker gaat op in het verdichte maar uitgebreide landschap en kan zich overweldigd voelen door de schaal van de uitvergroete reproductie. Het beeld wordt onduidelijk en de grens tussen abstractie en figuratie lijkt uiteindelijk maar een kwestie van afstand te zijn. De bezoeker moet afstand nemen van het doek om het realistische motief opnieuw te doen verschijnen.

Grens tussen abstractie en figuratie

Voor Claude Lorent maakt Éric Fourez korte metten met een lang gekoesterde opvatting over het antagonisme tussen abstractie en figuratie. (Éric Fourez, Monographie, 2024, p. 33)

Zogenaamd "figuratieve" werken tonen zichtbare elementen die we kunnen herkennen en kunnen toekennen aan iets dat bestaat. We kunnen bijvoorbeeld een boom in een landschap zien of een kruik in een stilleven. Hoewel kunstenaars zich inspireren op de realiteit, betekent dit niet dat ze geen gebruik kunnen maken van een zekere stilering van vormen of elementen in hun artistieke traject. Deze notie van figuratie of figuratieve kunst heeft haar tegenstelling in de notie van de abstractie, "abstracte" kunst. Zogenaamd abstracte werken bestaan uit vormen en kleuren die de dingen niet weergeven zoals we ze zien.

4 Le même, différemment [Hetzelfde, anders]

1987-2023

De kunstenaar probeert de tijd te vertragen door de stilstand vast te leggen in een beeld van een fenomeen dat zo vluchtig is als een spoor in het zand. Enkele momenten, enkele seconden en het spoor ziet er al anders uit. *Ik denk dat wanneer we niet stilstaan, wanneer we niet de tijd nemen om stil te staan, we gaan verdwijnen zonder er ons van bewust te zijn, bliksemsnel. Ik vind dat dit te snel gaat. Ik wandel en probeer de tijd wat te vertragen.* (Éric Fourez, 2006)

De kunstenaar werkt gedurende 2 tot 3 weken 10 uur per dag aan zo'n monumentaal formaat. De grote doeken worden enkel in natuurlijk licht gemaakt, vanaf april wanneer de dagen langer worden en er nog niet veel insecten (die aangetrokken worden door het wit) zijn. In de winter, wanneer de dagen kort zijn, werkt de kunstenaar meer op kleinere formaten.

Hyperrealisme

Het hyperrealisme is een artistieke stroming van het einde van de jaren 60 en de jaren 70, waarbij een beeld zeer precies en realistisch gereproduceerd wordt. Het hyperrealisme wordt aangetroffen in de beeldhouwkunst en de schilderkunst, zoals bij Éric Fourez.

Kunstenaars tonen de wereld op een objectieve manier door te werken met foto's van het dagelijkse leven of portretten. De weergave van deze werken lijkt zo dicht bij de realiteit te komen dat er twijfel ontstaat over de gebruikte techniek.

Er zijn verschillende technieken waarmee kunstenaars een foto kunnen reproduceren: projectie, natekenen aan de hand van een raster of direct op de foto, die vooraf afgedrukt werd in het vereiste formaat, schilderen.

5 Bleu de toi [Ik blauw van jou]

1977-1984

De eerste periode van de kunstenaar wordt gedomineerd door de kleur blauw. Éric Fourez maakt figuratief en realistisch werk en beschrijft zelf zijn werk als een vorm van realisme qua sfeer.

De hyperrealistische techniek heeft een dubbel effect door wat hij *een vertaling van de sfeer van landschappen* noemt, aangezien de kunstenaar wil dat zijn projectie van de realiteit op het doek samengaat met de intensiteit van een unieke tonaliteit in de kleur.

In zijn decors zien we geen enkele menselijke figuur. Maar zoals Claude Lorent stelt: het is onjuist om te schrijven dat de mens afwezig is. Hij heeft gewoon de scene verlaten.

Blauw

Blauw is de diepste van alle kleuren. De blik gaat erin op, zonder verhinderd te worden en gaat er tot in het oneindige in verloren, zoals voor een eindeloos ontwijken van kleur. Blauw is de meest immateriële kleur. In de natuur wordt ze in het algemeen slechts in transparante vorm aangetroffen, met andere woorden als een geaccumuleerde leegte, de leegte van lucht, de leegte van water, de leegte van kristal of diamant. De leegte is nauwkeurig, zuiver en koud. Blauw is de koudste kleur en in haar absolute waarde de meest zuivere, buiten de totale leegte van het neutrale wit. (Dictionnaire des symboles, 1982, ed. Robert Laffont / Jupiter, geciteerd in Éric Fourez, Monographie, 2024, p. 46)

6 L'espace de la blancheur [Witte ruimte], 2020-2023

Voor mij betekent monochroom meer poëzie en minder afleiding (Éric Fourez, 2013). De kunstenaar kiest definitief en exclusief voor wit, een heldere kleur die tegelijkertijd een symbool is van volheid en leegte. De kleur drukt sereniteit, kalmte, stilte, het eindeloze en ook het wissen uit. Dit zijn enkele van de emoties die mensen vaak overweldigden wanneer ze de zee zien.

Deze schilderijen zijn de meest recente. Ze werden gemaakt van 2020 tot 2023 en tonen de nog steeds levendige interesse van Éric Fourez voor sporen in antraciet op een vlekkeloze achtergrond. Om de originele zuiverheid van zijn volledig witte werken te behouden, voegt de kunstenaar geen verdunner (olie) aan zijn verf toe. Hij brengt het zuivere wit rechtstreeks van de tube op het doek aan. Dit is een buitengewoon fysiek werk, aangezien het wit in dichte, grote en dikke lagen aangebracht wordt, zonder het vloeibare van de verdunner, en dit dagenlang.

Wit

Turner plaatste wit aan de top van zijn chromatische schaal en speelde met de grenzen van de abstractie. Voor Goethe is wit in het bijzonder de toevallige ondoorzichtige schittering van pure transparantie, wat een vorm van wissen zou kunnen suggereren. Voor Mondriaan is wit een soort niet-kleur, in een niet-bestaande tint, leeg. Voor Kandinsky is wit *de plaats waar alle kleuren verdwijnen* en waar figuren of luchtspiegelingen kunnen opduiken. Voor Claude Lorent brengen de doeken van Éric Fourez deze opvattingen op hun eigen manier samen. (Éric Fourez, Monographie, 2024, p. 46)

7 Seules les traces font rêver [Enkel sporen doen dromen] (R. Char)

1987-2021

In het fotografische werk dat voorafgaat aan het schilderen in zijn atelier kent Éric Fourez een enorm belang toe aan de esthetica van het spoor dat hij daarna op het doek overbrengt.

In een verzameling die in 1962 bij Gallimard verscheen, ontwikkelde de dichter René Char (1907-1988) het idee dat *een dichter sporen moet nalaten, geen bewijzen want enkel sporen doen dromen*.

Het zijn de sporen en de fragmenten die op het eindeloze wit achtergelaten zijn die de verbeelding opwekken, het dromen van wat er was en er niet meer is. *Tussen de luchtspiegelingen van het surreële en de hypnose van een onderdompeling in het bijna-niets, tussen het immateriële en de lagen olieverf, bevinden de doeken zich op de grens van het kosmische en het innerlijk leven.* (Véronique Bergen, Éric Fourez, Monographie, 2024, p. 17)

Monochroom

In de 20ste eeuw wordt in de plastische kunsten het begrip "monochroom" gebruikt om te verwijzen naar "radicale" schilderijen in een kleur.

Er staan verschillende kunstenaars aan de oorsprong van het ontstaan van het monochroom, zoals bijvoorbeeld Malevitch (1878-1935) en Rodtchenko (1891-1956). Voor hen is het monochroom het einde van het picturale werk, een soort "degré zéro", de nulgraad, van de schilderkunst.

Kunstenaars hebben de mogelijkheden van het monochroom verkend en blijven dat doen. Het spelen met afmetingen, kleuren, materialen en media, verschillende wijzen van voorstellen en het combineren van tinten brengen een heel nieuw veld van mogelijkheden met zich mee.

8 Les amis [Vrienden]

Met olieverfschilderijen van Gabriel Belgeonne, Gaston De Mey, Patricia Dopchie en Guy Vandenbranden; reliëfs van Pierre Courtois en Francis Dusépulchre; werken met gemengde technieken van Jephane de Villiers en Jean-Michel François; beïnkte papieren van Jack Keguenne en André Lambotte; tekeningen van Michel Mineur en Baudouin Oosterlynck.

Uiterst links op deze muur zien we een overblijfsel van de eerste, nog aarzelende, picturale stappen van Éric Fourez. Er zijn slechts twee doeken uit deze periode bewaard gebleven als getuigen van een periode met surrealistische inspiratie die definitief weggeveegd werd door de vrijwillige destructie ervan door de kunstenaar.

Mezzanine

Persoonlijke archieven van Éric Fourez.

De interviews die beluisterd kunnen worden in het midden van de Grande Halle zijn ook beschikbaar via een magnetische inductielus.

Jef Lambrecht Merci (contre)Facteur!

Curator
Chris Straetling

Mail art #8

De politieke verslaggever Jef Lambrecht was ook een conceptuele kunstenaar. Naast zijn werk als journalist creëert hij vooral vanaf de jaren 80 verschillende kunstwerken die onder andere verband houden met de actualiteit en onderhoudt hij een uitgebreide correspondentie met zijn collega's.

Deze tentoonstelling die door zijn voormalige medewerker Chris Straetling bedacht werd, presenteert de verschillende tijdschriften die Jef Lambrecht publiceerde, zoals onder andere *La Lanterne de Lantin* en *L'Original Imaginaire*. Deze tijdschriften, zijn postkaarten (zowel verzonden als ontvangen), zijn affiches en tekeningen vormen een geheel waarin een zekere poëtische verwarring heerst rond de noties waarheid en authenticiteit.

Jef Lambrecht

Jef Lambrecht (Avelgem, 1948 - Antwerpen, 2016) was redacteur van artikels en werken en correspondent van de VRT. Hij ontwikkelde parallel met en in aanvulling op zijn activiteit als verslaggever een vruchtbare artistieke productie.

Zijn werk, dat altijd een amalgaam tussen leugens en halve waarheden bevat, omvat schilderijen, beeldhouwwerk, video's van artistieke optredens, en uiteraard een omvangrijke collectie postkaarten en tijdschriften.

Entresol

- Iris (VVVG) van Vincent van Gogh
- Heiligverklaring door de Paus van Halensee
- Kubistisch-heraldiek-suprematistisch portret van Vincent van Gogh

Ter gelegenheid van de 100-jarige herdenking van het overlijden van Vincent van Gogh (1853-1890) treedt Jef Lambrecht in maart en april 1990 op voor de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten van Amsterdam en voor die van Antwerpen, waar de schilder gestudeerd heeft. Hij neemt de titel van paus van Halensee aan, een figuur die in het begin van de 20ste eeuw uitgevonden en belichaamd werd door de Nederlandstalige Belgische dichter Paul van Ostaijen, om Vincent van Gogh heilig te verklaren.

In die periode blijft de prijs van de werken van de schilder maar omhooggaan: in 1987 werd het werk *De Zonnebloemen* verkocht voor 39,7 miljoen dollar; enkele maanden later werd het schilderij *Iris* gekocht voor 54 miljoen dollar. In 1990 werd *Portret van Dr. Gachet* verkocht voor 82,5 miljoen dollar. Het optreden spotte ook met deze krankzinnige waardestijging van een kunstenaar op de kunstmarkt.

Van deze optredens hebben we nog de twee stoelen, de "tronen" van paus Josef I (Jef Lambrecht), het schilderij op glas met het beroemde zelfportret van de Nederlandse schilder en een video van het optreden in Antwerpen. Op zaterdag 11 mei 2024 heeft Chris Straetling een van deze stoelen meegebracht bij een "beleefdheidsbezoek" aan het Maison Van Gogh in Colfontaine en Cuesmes, in de omgeving van Bergen, een manier om de performance van Jef Lambrecht in een speciaal kader opnieuw tot leven te brengen. Dit optreden is hier zichtbaar op enkele foto's.

- Selectie van de serie Sheherazade

In deze zaal is ook een selectie tekeningen uit de serie Sheherazade, opgehangen, in inkt op papier, die Jef Lambrecht tijdens zijn journalistieke opdrachten maakte, als een echo op zijn notitieboekje.

Annexe

De selectie tekeningen gaat verder op de muren. De vitrines geven een overzicht van de productie via de post van Jef Lambrecht: *La Lanterne de Lantin*, *Halensee*, *L'Original Imaginaire*, goedkope tijdschriften, vergelijkbaar met de fanzines van de mail art, die de kunstenaar op een willekeurige manier verspreidde, maar ook correspondentie en affiches die hij verzonden of ontvangen heeft.

---

* De video kan beluisterd worden via een magnetische inductielus.

